

KLASA: UP/I-344-01/21-05/08
URBROJ: 376-05-21-1
Zagreb, 9. rujna 2021. godine

Na temelju članka 56. i članka 60. Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN br. 73/08, 90/11, 133/12, 80/13, 71/14 i 72/17; dalje u tekstu: ZEK), u vezi s provedbom regulatorne obveze računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva, Vijeće Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti na sjednici održanoj 9. rujna 2021. godine donosi

ODLUKU

- I. Nalaže se trgovačkom društvu Hrvatski Telekom d.d., iz Zagreba, Radnička cesta 21, način provedbe regulatorne obveze računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva, na način i u rokovima koji su određeni regulatornim dokumentom „*Naputci za računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo*“.
- II. Regulatorni dokument „*Naputci za računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo*“ je sastavni dio ove odluke.
- III. Regulatorni dokument „*Naputci za računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo*“ određen Odlukom Vijeća Hrvatske agencije za poštu i elektroničke komunikacije od 11. prosinca 2013. godine (KLASA: UP/I-344-01/13-05/33, URBROJ: 376-11/13-2) stavlja se izvan snage danom donošenja ove odluke.

Obrazloženje

Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije, koja je stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN br. 71/14) nastavila s radom kao Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (dalje: HAKOM), je dana 11. prosinca 2013. godine donijela odluku kojom se trgovačkom društvu Hrvatski Telekom d.d. (dalje: HT), nalaže način provedbe regulatorne obveze računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva, na način i u rokovima koji su određeni dokumentom „*Naputci za računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo*“ (dalje u tekstu: Naputci).

Navedenim dokumentom HT-u je propisan način provedbe računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva na onim mjerodavnim tržištima na kojima je HT-u, kao operatoru sa značajnom tržišnom snagom, određena regulatorna obveza računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva.

HT-u je, trenutno, temeljem provedenih postupaka analize tržišta, određena regulatorna obveza računovodstvenog razdvajanja određenih djelatnosti u vezi s međupovezivanjem i/ili pristupom na sljedećim tržištima na kojima je proglašen operatorom sa značajnom tržišnom snagom:

- Tržište pristupa javnoj komunikacijskoj mreži koje se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike (KLASA: UP/I-344-01/17-03/02, URBROJ: 376-11-18-6)
- Tržište započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koje se pruža na fiksnoj lokaciji (KLASA: UP/I-344-01/18-03/01, URBROJ: 376-11-18-11)
- Tržište veleprodajnog završavanja poziva u vlastitoj javnoj telefonskoj mreži koja se pruža na fiksnoj lokaciji (KLASA: UP/I-344-01/18-03/02, URBROJ: 376-11-19-24)
- Tržište veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji (M3a) (KLASA: UP/I-344-01/18-03/05, URBROJ: 376-05-1-19-11)
- Tržište veleprodajnog središnjeg pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište (M3b) (KLASA: UP/I-344-01/18-03/04, URBROJ: 376-05-1-19-12)
- Tržište veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji (KLASA: UP/I-344-01/20-03/02, URBROJ: 376-05-1-20-13)
- Tržište veleprodajnih prijenosnih segmenata usluga visokokvalitetnog pristupa – nekonkurentne relacije (KLASA: UP/I-344-01/20-03/01, URBROJ: 376-05-1-20-8).

Kako su rezultati navedenih postupaka analiza tržišta doveli do određenih izmjena u odnosu na obveze koje su propisane Naputcima, bilo je potrebno pokrenuti postupak izmjena Naputaka. Tako je u Naputcima usklađen popis usluga za računovodstveno razdvajanje i za izračun jediničnog troška sa stanjem na tržištu nakon provedenih analiza tržišta. Nadalje, usklađeni su određeni računovodstveni izrazi s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja te je, s obzirom da u prethodne tri godine HAKOM nije imao primjedbi na dostavljeni Nacrt računovodstvene dokumentacije, ukinuta obveza HT-u za dostavom Nacrta računovodstvene dokumentacije za potrebe izdavanja suglasnosti HAKOM-a.

Novi regulatorni dokument u bitnom sadrži sljedeće izmjene:

- usklađivanje usluga za računovodstveno razdvajanje s provedenim analizama tržišta,
- usklađivanje izvještaja o jediničnim troškovima s provedenim analizama tržišta temeljem odluke o cijenama na tržištima M3a, M3b i M4&exM14,
- primjena obveze računovodstvenog razdvajanja za usluge sa tržišta veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji i tržišta veleprodajnih prijenosnih segmenata usluga visokokvalitetnog pristupa – nekonkurentne relacije počinje se primjenjivati najranije od 1. siječnja prve pune kalendarske godine nakon implementacije izmjena u sustave, dakle HT je obavezan primijeniti obvezu računovodstvenog razdvajanja na način opisan u Naputcima za 2022.,
- izrade jediničnog troška za veleprodajne usluge na način da iste priprema prema FAC metodologiji umjesto dosadašnjoj LRIC metodologiji,
- izmjene u strukturi Izvještaja o sveobuhvatnoj dobiti,
- usklađivanje naziva pojedinih računovodstvenih kategorija s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja,
- propisivanje obveze HT-u da u bilješkama uz financijsko izvješće detaljno opiše značajne promjene, ukoliko ih je bilo,

- jedinični troškovi pojedinih usluga (u sklopu izvještaja o jediničnim troškovima) će se uključivati u izvještaj ukoliko ista bude realizirana u predmetnoj godini,
- definiranje da se za tržišta na kojima nije ostvaren prihod veći od 10.000 kn nije potrebno pripremati izvješća u predmetnoj godini,
- ukidanje obveze HT-a za dostavom Nacrta računovodstvene dokumentacije za potrebe izdavanja suglasnosti HAKOM-a, s obzirom da u prethodne tri godine HAKOM nije imao primjedbi na dostavljeni Nacrt računovodstvene dokumentacije.

HAKOM je putem javne rasprave održane od 25. lipnja do 26. srpnja 2021. godine omogućio svim zainteresiranim stranama da iznesu svoja mišljenja, primjedbe i prijedloge na predmetni prijedlog odluke. Tijekom javne rasprave, HAKOM je zaprimio komentare od HT-a, A1 Hrvatska i Telemach Hrvatska.

Odgovori HAKOM-a na zaprimljene komentare koji sadrže pojašnjenja i razloge prihvatanja ili neprihvatanja istih, nalaze se u Priritku 1 ove odluke.

Slijedom svega navedenog, HAKOM je temeljem članka 12. stavka 1. točke 3. i članka 60. stavka 3. ZEK-a odlučio kao u izreci ove odluke.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske u roku od 30 dana od dana primitka odluke.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

Tonko Obuljen

Dostaviti:

1. Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, Radnička cesta 21 – UP-osobnom dostavom
2. U spis

Privitak 1 - Odgovori na komentare

Zaprimljeni komentari:			
Br.	Autor	Komentar	Odgovor
1.	HT d.d.	<p>Od primjene regulatorne obveze računovodstvenog odvajanja osim razvoja procesa na novi Prijedlog odluke o računovodstvenom odvajanju i troškovnom računovodstvu svakako je utjecala i odluka HAKOM-a da izradi troškovne modele za nepokretne i pokretne mreže u RH pristupom „odozdo prema gore“. Naime, rezultate izrađenih troškovnih modela na temelju pristupa „odozdo prema gore“ HAKOM primjenjuje za donošenje odluke o troškovno usmjerenim cijenama veleprodajnih proizvoda čime se također smanjila potreba za složenim modeliranjem u okviru regulatorne obveza računovodstvenog razdvajanja i troškvnog računovodstva određene HT-u. Iz tog razloga HT predlaže optimiziranje procesa izrade jediničnog troška za veleprodajne usluge na način da iste priprema prema FAC metodologiji umjesto predloženoj LRIC metodologiji. Naime, na taj način osim dodatne optimizacije na strani pripreme izvještaja HT bi zadržao pristup izrade izvještaja prema CCA osnovici uz pristup „odozgo prema dolje“ dok bi HAKOM-ov troškovni model sadržavao CCA ali prema 2 pristupu „odozdo prema gore“. Time se pojednostavljuje priprema regulatornih financijskih izvješća i HT bi iste pripremao sastavljene na temelju HCA, CCA/FAC metodologije za potrebe izračuna jediničnog troška usluga te CCA/FAC metodologije za potrebe računovodstvenog razdvajanja.</p>	<p>Korištenje LRIC metodologije Prihvaća se.</p> <p>HAKOM se slaže s navodom HT-a da za potrebe izračuna jediničnog troška veleprodajnih usluga nema više potrebe za složenim modeliranjem temeljem LRIC metodologije budući da se trošak/cijena veleprodajnih usluga određuje na temelju HAKOM-ovog LRIC „odozdo prema gore“ troškvnog modela. Predložena izmjena bit će implementirana u Odluku.</p>
2.	HT d.d.	<p>U dijelu točke h. HAKOM navodi: „HT je obvezan pripremiti Računovodstveni dokument (RD) i Dokument o metodologiji alokacije (DMA) (zajednički naziv: Računovodstvena dokumentacija) koji će se koristiti za svrhe regulatornog izvještavanja, a HT ih je dužan dostaviti HAKOM-u do 30. rujna tekuće godine za prethodnu godinu uz revidirane regulatorne financijske izvještaje. Ukoliko je u regulatornim financijskim izvještajima došlo do značajnijih izmjena u odnosu na prethodnu godinu, HT je dužan detaljno opisati sve promjene u Bilješkama uz revidirana financijska izvješća. Bilješke uz financijske izvještaje sadrže dodatne i dopunske informacije koje nisu prezentirane u bilanci, računu o sveobuhvatnoj dobiti, izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, izvještaju o novčanim tokovima i izvještaju o promjenama kapitala, a koje zahtijevaju Zakon o računovodstvu</p>	<p>Priprema regulatornih financijskih izvještaja Prihvaća se.</p> <p>HAKOM je suglasan s prijedlogom da se u Detaljan dokument o metodologiji alokacije ukomponiraju dijelovi Računovodstvenog dokumenta. Predložena izmjena bit će implementirana u Odluku.</p>

i Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja objave regulatornih financijskih izvještaja. S tim u vezi nije jasno zašto je potrebno pripremati RD i DMA dokumentaciju budući da HT uz regulatorna financijska izvješća dostavlja DDAM (Detaljni dokument metodologije alokacije). Do sada je HT dostavljao Računovodstvenu dokumentaciju (RD i DMA) na suglasnost HAKOM-u, a kako i sam HAKOM navodi da, istu više nije potrebno dostavljati na prethodno odobrenje HT predlaže da se zadrži DDAM kao zajednička dokumentacija koja će ukomponirati dijelove računovodstvene dokumentacije. U skladu sa predloženim molimo da se tablica u poglavlju 2.2.4. Sadržaj regulatornih financijskih izvještaja, računovodstvenog dokumenata i dokumenta o metodologiji alokacije:

RAČUNOVODSTVENI DOKUMENT	Računovodstveni principi
	Metode revalorizacije
	Dokumentacija troškovnog modela
DOKUMENT O METODOLOGIJI ALOKACIJE	Opis alokacije troškova u troškovnom modelu

izmjeni na sljedeći način:

DOKUMENT O METODOLOGIJI ALOKACIJE	Računovodstveni principi
	Metode revalorizacije
	Dokumentacija troškovnog modela i opis alokacije troškova u troškovnom modelu

Dodatno kako HAKOM navodi da u zadnje 3 godine nisu imali primjedbi na računovodstvenu dokumentaciju, te ukoliko je u regulatornim financijskim izvještajima došlo do značajnijih izmjena u odnosu na prethodnu godinu, HT je dužan detaljno opisati sve promjene u Bilješkama uz revidirana financijska izvješća a sve sa ciljem optimizacije procesa agregiranja računovodstvene dokumentacije u jedinstveni dokument o metodologiji alokacije. Što se tiče bilješki koje će postati sastavni dio izvještaja napominjemo da će one isključivo biti dio regulatornih financijskih izvještaja dostupnih za potrebe HAKOM-a u slučaju značajnih promjena.

3.	HT d.d.	Naputci za Izvještaj o angažiranom kapitalu sadrže pripremu izvještaja na temelju HCA i CCA troškovne osnovice i FAC računovodstvene metodologije. S obzirom da su cjelokupna regulatorna financijska izvješća bazirana na CCA troškovnoj osnovici koja je isključivo HAKOM-u ulazni podatak za izradu troškovnog modela „odozdo prema gore“ HT predlaže da se izvješće o prosječnom angažiranom kapitalu po HCA osnovici ne priprema.	<p>Izvještaj o prosječnom angažiranom kapitalu Ne prihvaća se.</p> <p>U skladu s Preporukom 2005/698/EZ (<i>Commission Recommendation on accounting separation and cost accounting systems under the regulatory framework for electronic communications</i>) nacionalna regulatorna tijela trebaju zainteresiranim stranama omogućiti pristup odgovarajućim računovodstvenim informacijama proglašenog operatora imajući pri tom u vidu povjerljivost takvih informacija.</p> <p>Stoga HAKOM smatra da HT treba nastaviti objavljivati izvještaj o prosječnom angažiranom kapitalu temeljen i na HCA troškovnoj osnovici jer izvještaj u kojem se bruto knjigovodstvena vrijednost imovine temelji na povijesnoj nabavnoj vrijednosti u odnosu na izvještaj temeljen na CCA troškovnoj osnovici sadrži drugačije informacije, a koje mogu biti od interesa HAKOM-u ili trećim stranama. Ovaj zahtjev ne nameće HT-u nikakav dodatni teret budući da je izvještaj o angažiranom kapitalu temeljen na HCA troškovnoj osnovici temelj za izvještaj baziran na CCA troškovnoj osnovici.</p> <p>Dodatno, agregirani HCA izvještaj o prosječnom angažiranom kapitalu ne sadrži veću razinu detalja ili povjerljivih informacija u odnosu na izvješće o financijskom položaju koje je dio godišnjih financijskih izvještaja HT-a.</p>
4.	HT d.d.	Budući da HAKOM prethodne tri godine nije imao primjedbi na dostavljeni Nacrt računovodstvene dokumentacije, te da se u principima izračuna i pripreme transfernih naknada objavom Standardnih ponuda nije ništa promijenilo, HT će iste pripremati sukladno dosadašnjem odobrenju i suglasnosti na nacrt dokumentacije od strane HAKOM-a.	<p>Transferne naknade Prihvaća se.</p>
5.	HT d.d.	S obzirom da su cjelokupna regulatorna financijska izvješća bazirana na CCA troškovnoj osnovici predlažemo da se izvješće o prosječnom angažiranom kapitalu po HCA osnovici ne pripremaju.	<p>Izvještaj o prosječnom angažiranom kapitalu</p> <p>Vidjeti komentar pod 3.</p>
6.	HT d.d.	U okviru popisa usluga za računovodstveno odvajanje zahtijevaju se izračuni jediničnog troška na temelju popisa veleprodajnih usluga iz predmetnih Standardnih ponuda. Naime u okviru izrade troškovnog modela i alokacije troškova za određenu godinu moguće je izračunati trošak usluga samo za one proizvode/usluge realizirane u predmetnoj godini. Zbog toga predlažemo da se u poglavlje 6.5. doda slijedeća rečenica: <i>Jedinični troškovi pojedinih</i>	<p>Popis usluga za izračun jediničnog troška Prihvaća se.</p> <p>HAKOM se slaže s HT-om da je za određenu godinu moguće izračunati trošak usluga samo za one proizvode/usluge realizirane u predmetnoj godini, te će HAKOM predloženu izmjenu na odgovarajući način implementirati u dokument.</p>

		<p>usluga (U sklopu izvještaja o jediničnim troškovima) će se uključivati u izvještaj ukoliko ista bude realizirana u predmetnoj godini.</p> <p>Dodatno s obzirom da se veleprodajne cijene za uslugu Promjenjivi dio korištenja kapaciteta/mjesečno po Mbit/s ne razlikuju ovisno o tehnologiji predlažemo da se u sklopu pripreme regulatornih financijskih izvješća ovaj jedinični trošak izdvoji te iskaže kao zasebna usluga u sklopu Popisa usluga za izračun jediničnog troška.</p> <p>U dijelu slijedeće napomene <i>Napomena</i>: Potrebno je dostaviti jedinične troškove (mjesečno/po priključnoj točki/naknadi za uporabu voda) za sve brzine/kapacitete iz Standardne ponude HT-a za uslugu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa, kao i jedinični trošak za sve kapacitete svih usluga koje se nude uz popuste na količinu i rok trajanja ugovorne obveze (npr. usluga Data paket XL i M). Predlažemo da se navedena napomena izmijeni te da glasi: <i>Napomena: Potrebno je dostaviti jedinične troškove (mjesečno/po priključnoj točki/naknadi za uporabu voda) za one brzine/kapacitete iz Standardne ponude HT-a za uslugu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji su realizirani u predmetnoj godini.</i></p>	<p>Dodatno, s obzirom da se veleprodajne cijene za uslugu <i>Promjenjivi dio korištenja kapaciteta/mjesečno po Mbit/s</i> ne razlikuju ovisno o tehnologiji HAKOM se slaže s prijedlogom da se u sklopu regulatornih financijskih izvješća ovaj jedinični trošak izdvoji te iskaže kao zasebna usluga u sklopu Popisa usluga za izračun jediničnog troška</p> <p>HAKOM se slaže s prijedlogom da se navedena napomena izmijeni na način da se jedinični troškovi dostavljaju za brzine/kapacitete iz Standardne ponude HT-a za uslugu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji su realizirani u predmetnoj godini.</p>
7.	HT d.d.	<p>U okviru popisa usluga za računovodstveno odvajanje HT predlaže da se doda slijedeća rečenica: <i>Ukoliko na pojedinom tržištu nije ostvaren prihod veći od 10.000 kn za takvo tržište ne bi se pripremala izvješća u predmetnoj godini.</i> Taj neznatni iznos prihoda i pripadajućih troškova uključio bi se u tržište Ostalo (maloprodaja / veleprodaja).</p> <p>Dodatno, primjena obveze računovodstvenog razdvajanja za usluge sa tržišta veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji (KLASA: UP/I-344-01/20-03/02, URBROJ: 376- 05-1-20-13) i tržišta veleprodajnih prijenosnih segmenata usluga visokokvalitetnog pristupa – nekonkurentne relacije (KLASA: UP/I-344-01/20-03/01, URBROJ: 376-05-1-20-8) koja proizlazi iz analize iz 07/2020 gdje je navedeno slijedeće: Zbog slijeđenja i usporedivosti u regulatornim financijskim izvješćima, sve promjene koje imaju utjecaj na izmjene na modelima koji omogućavaju provedbu ovih obveza, počinju primjenjivati najranije od 1. siječnja prve pune kalendarske godine nakon implementacije izmjena u sustave. U svojim komentarima na analizu, a koji su sastavni dio iste, HT je naglasio a HAKOM se složio da vrijeme potrebno za implementaciju u sustave iznosi 6+ mjeseci.</p>	<p>Popis usluga za računovodstveno odvajanje Prihvaća se.</p> <p>Predložena napomena koja će definirati materijalnost ostvarenih prihoda za pojedino tržište bit će implementirana u Odluku.</p> <p>Obveza računovodstvenog razdvajanja za usluge s tržišta veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj i tržišta veleprodajnih prijenosnih segmenata usluga visokokvalitetnog pristupa – nekonkurentne relacije primjenjivat će se na regulatorne financijske izvještaje počevši od 2022. godine.</p>

		Budući da je izuzetno složeno pratiti prihode i troškove po strukturi proizvoda iz Standardne ponude te podjelu po segmentima regulirano/neregulirano određeni dio prilagodbi je implementiran.	
8.	A1 Hrvatska d.o.o.	<p>S obzirom da je neovisnost obavljanja regulatorne revizije izrazito važan uvjet za učinkovito provođenje regulatorne obveze računovodstvenog razdvajanja, A1 postavlja pitanje na koji način se točno provjerava da su navedene mjere osiguranja zaista poduzete i tko obavlja navedenu provjeru?</p> <p>Molimo pojašnjenje i prema potrebi ažuriranje dokumenta vezano uz postupanje HAKOM-a i HT-a u slučaju da HAKOM u trenutku predaje Izjave o neovisnosti zaključi da se ne slaže s navodima revizorskog društva iz Izjave o neovisnosti.</p> <p>Dodatno, potrebno je pojasniti o kojim se ne alociranim troškovima, a koji su dio ukupnih zajedničkih troškova i ne mogu se pridijeliti određenoj usluzi, proizvodu, imovini ili funkciji na temelju opravdanog razloga i jasno dokazivog odnosa, ovdje radi. Potrebno je npr. navesti nekoliko primjera navedenih troškova. Dodatno, iz teksta je nejasno alociraju li se navedeni troškovi u konačnici ipak na neku kategoriju ili se u potpunosti zanemaruju. Drugim riječima, molimo pojašnjenje na koji način se predmetni ne alocirani troškovi evidentiraju u regulatornim financijskim izvješćima koje HT dostavlja HAKOM-u.</p>	<p>Izvješće s neovisnim izražavanjem uvjerenja</p> <p>Angažman s izražavanjem uvjerenja revizor provodi u skladu s Naputcima za računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo koje je objavio HAKOM, i prema Međunarodnim revizijskim standardima, posebice Međunarodnom standardu za angažmane s izražavanjem uvjerenja MSIU 3000 (izmijenjen). Ovi standardi zahtijevaju da revizor zadovoljava etičke standarde te planira i izvršava angažman kako bi pribavio razumno uvjerenje o regulatornim financijskim izvještajima. Revizor primjenjuje Međunarodni standard kontrole kvalitete (ISQC 1) te sukladno navedenom, održava sustav kontrole kvalitete, uključujući politike i procedure kojima dokumentira usklađenost s relevantnim etičkim i profesionalnim standardima te zakonskim i regulatornim zahtjevima.</p> <p>Između ostalog, politike i procedure revizora u sklopu angažmana izražavanja uvjerenja uključuju sljedeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svaki član tima mora potvrditi svoju neovisnost prema subjektu revizije kao i prema upravi i osobama koje imaju značajne funkcije u pripremi i pregledu regulatornih financijskih izvještaja. Pritom se razmatra postoje li udjeli u društvu, obiteljske veze, bliski osobni odnosi, poslovni odnosi, zajednička putovanja/ ljetovanja i dr. • Razmatraju se poslovni odnosi između pravnih osoba, odnosno revizora i tvrtke u kojem se provodi revizija koji bi mogli narušiti neovisnost revizorskog društva. Također, razmatra se postoje li tužbe između revizora i subjekta revizije, jesu li podmirene sve obveze iz prethodnih revizorskih angažmana itd. • Revizor pregledava sve druge usluge (ako postoje) koje pruža klijentu, njihov djelokrug te analizira svaku pojedinačno kako bi procijenio je li mu narušena neovisnost kao revizora. • Revizor vodi vlastitu bazu podataka za izvršno osoblje kako bi mogao pravovremeno rotirati partnere na angažmanu sukladno regulativi. <p>Revizor je usklađen sa zahtjevima o neovisnosti i ostalim etičkim zahtjevima utvrđenim IESBA kodeksom etike za profesionalne računovođe, koji postavlja temeljna načela integriteta, objektivnosti, stručnosti i dužne brige, povjerljivosti te profesionalnog ponašanja.</p>

			<p>U odnosu na komentar vezan uz ne alocirane troškove, HAKOM napominje da se navedeni troškovi alociraju prema postotnom ključu i ključu ravnomjerne raspodjele koji je proizvod dobio u inicijalnoj fazi alokacije. Troškovi koji se alociraju jesu troškovi zajedničkih funkcija (npr. HR, računovodstvo, ured uprave i slično) a to su troškovi za koje nije moguće odrediti direktnu poveznicu s nekim procesom, mrežnim elementom ili proizvodom, a koji podržavaju poslovanje kompanije u cjelini.</p>
9.	A1 Hrvatska d.o.o.	<p>Molimo pojašnjenje, odnosno popis maloprodajnih usluga za koje se koriste različite mrežne komponente za HT i operatore korisnike, a prilikom određivanja transfernih naknada. Naime, razumijemo da veleprodajni odjeli HT-a za pružanje usluga vlastitom maloprodajnom dijelu mogu imati neke manje specifične veleprodajne troškove, ali nismo upoznati s činjenicom da se za pružanje usluga vlastitoj maloprodaji HT-a i operatorima korisnicima koriste različite mrežne komponente.</p>	<p>Transferne naknade</p> <p>Sustav transfernih naknada uspostavljen je na način da u slučaju kada HT pruža određene usluge interno i na vanjskim veleprodajnim tržištima, cijena tih usluga treba biti jednaka veleprodajnoj cijeni za vanjske klijente, odnosno jednaka cijenama navedenim u standardnim ponudama međusobnog povezivanja (RIO), standardnoj ponudi pristupa izdvojenoj lokalnoj petlji (RUO) i standardnoj ponudi veleprodajnog širokopojasnog pristupa (BSA).</p> <p>No, pri uvođenju sustava transfernih naknada u regulatorno izvještavanje uspostavilo se da osim što postoje specifični veleprodajni troškovi kod pružanja usluga vlastitoj maloprodaji, pojedine maloprodajne usluge koje HT pruža za svoje potrebe ne koriste identične mrežne elemente kao u slučaju kada se usluga pruža na veleprodajnom tržištu. Ti su konkretni mrežni elementi identificirani i njihov trošak umanjuje/uvećava veleprodajnu naknadu. U <i>Regulatornom računovodstvenom dokumentu</i>, u poglavlju 5.2 <i>Matrica transfernih naknada</i> i u poglavlju 5.3 <i>Izvještaj o transfernim naknadama</i> opisano je na koji se način i na koji maloprodajni proizvod transferiraju veleprodajne naknade koje se temelje reguliranim veleprodajnim proizvodima.</p>
10.	A1 Hrvatska d.o.o.	<p>S obzirom da je HAKOM razvio svoj troškovni model na temelju kojeg izračunava troškove pružanja veleprodajnih usluga, a koji se temelji na LRIC računovodstvenoj metodologiji, smatramo da bi u sklopu predmetne regulatorne obveze HT trebao jedinične troškove svih veleprodajnih usluga temeljiti na FAC računovodstvenoj metodologiji kako bi isti bili što više usklađeni s troškovima koji se prikazuju u izvještajima koji su predmet obveze računovodstvenog razdvajanja, a u sklopu koje se svi troškovi baziraju na CCA/FAC metodologiji.</p>	<p>Korištenje LRIC metodologije Prihvaća se.</p> <p>Vidjeti komentar pod 1.</p>

11.	A1 Hrvatska d.o.o.	<p>U naputcima stoji da će HT metodu indeksacije primijeniti na imovinu čija je tekuća vrijednost u 2012. godini procijenjena temeljem metode bruto troška zamjene, isključujući pri tom imovinu navedenu pod točkom 3. Na tako procijenjenu vrijednosti baznog razdoblja (2012. godina) HT će za buduća razdoblja primijeniti indekse kretanja cijena.</p> <p>Iz predmetnog opisa je nejasno kako se tretira imovina koja je jednom ili više puta procijenjena metodom potpune procjene vrijednosti u razdoblju od 2012. do danas. Na svu takvu imovinu svejedno se primjenjuje metoda indeksacije od 2012. ili se nekako uzima u obzir vrijednost iz npr. 2017. godine kad je navedena imovina procijenjena na temelju potpune procjene vrijednosti?</p>	<p>Naputci za određivanje bruto troška zamjene</p> <p>Kod procjene imovine čija je tekuća vrijednost u 2012. godini procijenjena temeljem metode bruto troška zamjene, HT u godini za koju računa novu procijenjenu vrijednost u slučaju nepostojanja važećeg ugovora primjenjuje odgovarajući indeks kretanja cijena koji je usklađen sa HAKOM-om. Što znači da je moguće da je neka imovina u različitim godinama procjene imala različitu metodu revalorizacije: apsolutnu – ako je postojao važeći ugovor, odnosno indeksiranje ako isti nije postojao. U slučaju kad ne postoji važeći ugovor HT indeksira vrijednost iz prošle godine.</p> <p>Ako uopće nije bilo aktualnih ugovora nakon godine nabave HT indeksira vrijednost imovine startno od godine nabave do aktualne godine (primjenjujući definirane i odobrene indekse za svaku godinu od godine nabave do godine procjene).</p> <p>Gore navedeno će na odgovarajući način biti ugrađeno u Naputke.</p>
12.	A1 Hrvatska d.o.o.	<p>Uz postojeće izvještaje koje HT već dostavlja HAKOM-u, A1 smatra da je potrebno definirati jedan dodatni izvještaj koji bi odgovarao troškovnim kategorijama iz MST-a kako bi HAKOM na jednostavan način mogao provjeriti jedinične maloprodajne troškove koji se koriste kao osnova za SEO prilagodbu. Kreiranjem ovog posebnog izvještaja HAKOM bi dobio dodatnu kontrolu inputa za MST koja mu danas nije na raspolaganju.</p> <p>Naime, kategorije troškova koje se koriste u MST-u (prodaja, marketing, briga o korisnicima, izdavanje računa) nisu predmet niti jednog postojećeg izvještaja iz opsega obveze računovodstvenog razdvajanja pa se navedeni troškovi ne mogu direktno preuzeti iz pripadajućeg izvještaja. Stoga je potrebno definirati poseban izvještaj koji bi se koristio u svrhu MST provjere, a koji bi se određenim kombiniranjima troškova, odnosno troškovnih kategorija, mogao jednostavno povezati s ostalim izvještajima te na taj način HAKOM-u pružiti dodatnu sigurnost da korišteni troškovi u MST-u odgovaraju stvarnim troškovima HT-a (EEO troškovi kao polazišna baza za određivanje SEO troškova).</p>	<p>Zahtjev za definiranjem dodatnih izvještaja Ne prihvaća se.</p> <p>HAKOM smatra kako Naputci za računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo nisu dokument koji bi trebao propisati dodatni izvještaj, a koji bi se koristio u svrhu provjere maloprodajnih troškova u MS testu.</p> <p>Naime, člankom 15. ZEK-a propisano da je HAKOM u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti ovlašten zahtijevati od operatora elektroničkih komunikacijskih mreža i/ili usluga dostavu svih potrebnih podataka i obavijesti, uključujući financijske podatke i podatke koji su određeni poslovnom tajnom, kao i omogućavanje neposrednog uvida u potrebne podatke i dokumentaciju. Stoga, HAKOM ima pravo tražiti sve dodatne podatke za koje smatra da su potrebni za kontrolu provođenja MS testa ili bilo kojeg drugog postupka, te je nepotrebno u ovom dokumentu definirati dodatne izvještaje.</p> <p>Dodatno još napominjemo da u postupku godišnjeg ažuriranja maloprodajnih troškova u MS testu HAKOM provjerava usklađenost dostavljenih maloprodajnih troškova za potrebe MS testa i troškova iskazanih na uslugama koje su predmet MS testa na način da HT treba dostaviti specifikaciju troškovnih kategorija i njihovih iznosa, a u svrhu utvrđivanja ispravnosti korištenih troškova u MS testu u odnosu na troškove iskazane na relevantnim uslugama regulatornim financijskim izvještajima.</p>

13.	A1 Hrvatska d.o.o.	<p>Potrebno je dodatno provjeriti te prema potrebi revidirati popis usluga koje su obuhvaćene kategorijom "Ostalo" s obzirom da se prema zadnjim objavljenim regulatornim financijskim izvješćima (RFI za 2019. godinu) gotovo 30% ukupnih maloprodajnih prihoda iz ovog izvještaja alocira na kategoriju "Ostalo".</p> <p>Pod kategorijom "Ostalo" izvještavaju se značajni prihodi i troškovi, bez jasne slike o uslugama koje su uključene u navedenu kategoriju. Primjerice, prema RFI za 2019. godinu u izvještaju o usklađivanju, kategorija "Ostalo" obuhvaća gotovo 30% ukupnih maloprodajnih prihoda i gotovo 40% maloprodajnih troškova. Navedeno je osobito važno i zbog činjenice da je za sve maloprodajne usluge (uz izuzetak priključenja na mrežu i poziva s javnih govornica), koje su ujedno i predmet MST provjere, prikazano pozitivno poslovanje (veći prihodi od troškova), dok je jedino na kategoriji "Ostalo" prikazano izrazito negativno poslovanje (više od 100 milijuna kn gubitka) pa je važno analizirati koje maloprodajne usluge iz kategorije "Ostalo" se pružaju ispod troška.</p> <p>Isto se odnosi i na dio veleprodaje, primjerice, prema RFI za 2019. godinu u izvještaju o usklađivanju, kategorija "Ostalo" obuhvaća preko 60% ukupnih veleprodajnih prihoda i gotovo 40% veleprodajnih troškova. Navedeno je osobito važno i zbog činjenice da je za sve veleprodajne usluge (uz izuzetak veleprodajnog fizičkog pristupa putem bakrene parice), čije su cijene određene na temelju HAKOM-ovog troškovnog modela, prikazano negativno poslovanje (manji prihodi od troškova), dok je jedino na kategoriji "Ostalo" prikazano izrazito pozitivno poslovanje (cca 677 milijuna kn dobiti) pa je važno analizirati koje veleprodajne usluge iz kategorije "Ostalo" se pružaju s izrazito visokim maržama (prosječna marža preko 60%).</p>	<p>Lista grupe usluga HT-a pridruženih na odgovarajuće usluge</p> <p>HT u Računovodstvenoj dokumentaciji koju dostavlja isključivo za potrebe HAKOM-a, u detaljnom dokumentu o metodologiji alokacije, dostavlja popis svih usluga i proizvoda realiziranih u predmetnoj godini kao i njihovo mapiranje na usluge prema Odluci o računovodstvenom razdvajanju. U tom popisu usluga su i usluge koje su obuhvaćene kategorijom "Ostalo", kako za maloprodaju tako i za veleprodaju.</p> <p>Veleprodajne usluge koje su obuhvaćene u kategoriji "Ostalo" jesu sve komercijalne usluge koje nisu predmet regulacije, kao npr. usluge prema VAS koncesionarima. Maloprodajne usluge obuhvaćene kategorijom "Ostalo" jesu sve usluge koje nisu predmet odvojenog izvještavanja, kao npr. pristup internetu putem univerzalne usluge.</p>
14.	A1 Hrvatska d.o.o.	<p>U kategoriji <i>Usluge izvan dosega regulatorne obveze</i>, bilježe se troškovi usluga koje su izvan opsega obveze računovodstvenog razdvajanja, potrebno je utvrditi na koji način se alociraju navedeni troškovi, odnosno provjeriti uključuje li navedena kategorija ipak i neke troškove koji su trebali biti iskazani u kategorijama koje su predmet obveze računovodstvenog razdvajanja. Naime, teško je povjerovati da su ukupni troškovi usluga izvan opsega RO čak 350 milijuna veći od pripadajućih prihoda za iste usluge (prema RFI za 2019. godinu) jer bi navedeno značilo da HT izrazito negativno</p>	<p>Lista grupe usluga HT-a pridruženih na odgovarajuće usluge</p> <p>Kategorija <i>Usluge izvan dosega regulatorne obveze</i> ne sadrži samo mobilne prihode odnosno troškove već i druge usluge koje nisu predmet računovodstvenog razdvajanja, a HT ih pruža (npr. prodaja električne energije, ICT poslovanje, bankarstvo i sl.).</p>

		posluje na mobilnom dijelu tržišta te da gubitke na mobilnom tržištu "pokriva" dobitcima s fiksnog tržišta.	Dodatno napominjemo kako su sve alokacije troškova podložne provjeri od strane regulatorne revizije koja svojim mišljenjem potvrđuje ispravnost korištenih alokacija kao i usklađenost sa Naputcima za računovodstveno razdvajanje.
15.	A1 Hrvatska d.o.o.	Kao što je ranije navedeno, smatramo da bi za izračun jediničnog troška veleprodajnih usluga trebalo primijeniti računovodstvenu metodologiju FAC umjesto postojeće LRIC metodologije s obzirom da LRIC troškove HAKOM već ima iz vlastitog troškovnog modela. Primjena FAC metodologije bi omogućila veću dosljednost u izvještavanju i analizi dostavljenih podataka s obzirom da se za navedene veleprodajne usluge i kod obveze računovodstvenog razdvajanja koristi FAC metodologija.	Korištenje LRIC metodologije Vidjeti komentar pod 1.
16.	Telemach Hrvatska d.o.o.	Smatramo da je potrebno uvesti izvještaj koji prikazuje kako se izračunavaju ulazni podaci za MST. Naime, u dopisu od 18. lipnja 2021. HAKOM je istaknuo da <i>"ulazni podaci HT-a proizlaze iz revidiranih regulatornih financijskih izvještaja, a za svaku navedenu maloprodajnu troškovnu kategoriju izraženi su jedinično/mjesečno po pojedinoj usluzi (voice/BB/IPTV) i vrsti korisnika (privatni/poslovni). Na temelju HT-ovih podataka i podataka ostalih operatora primjenom regresijske analize računa se dodatak na HT-ov trošak koji služi kao polazna točka za izračun maloprodajnih troškova"</i> . S obzirom na navedeno, Telemach predlaže uvođenje izvještaja koji će obrazložiti kako se troškovi, koji su u regulatornom financijskom izvještaju izraženi po usluzi, dijele na pojedinačne pakete. Npr. za trošak autorskih prava HT u svom u regulatornom financijskom izvještaju od 2019. navodi sljedeće: <i>"Naknada za korištenje autorskih prava 32.070 t kn"</i> . Iz HAKOM-ovog izvješća proizlazi da je IPTV korisnika 440.999 te uz procjenu da je HT-ov udio oko 60%, trošak bi po korisniku iznosio oko 10 kn mjesečno što ne odgovara niti približno uobičajenim troškovima za autorska prava za osnovne pakete.	Zahtjev za definiranjem dodatnih izvještaja Vidjeti komentar pod 12. U odnosu na komentar da je u regulatornom financijskom izvještaju iskazan prenizak trošak naknade za korištenje autorskih prava, HAKOM pretpostavlja da Telemach smatra da se taj trošak odnosi na trošak programskog sadržaja, a što nije slučaj. Naime, HT kapitalizira pravo na programski sadržaj te tako priznato imovinu amortizira tijekom trajanja ugovora za programski sadržaj. Stoga je programski sadržaj iskazan u okviru stavke nematerijalne imovine i stavke amortizacije u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti. Prema tome, glavnina troška programskog sadržaja se u regulatornom, kao i u godišnjem financijskom izvještaju nalazi na stavci amortizacije.
17.	Telemach Hrvatska d.o.o.	Nadalje, Telemach predlaže uvođenje izvještaja koji će omogućiti kontrolu prihoda iz regulatornog financijskog izvještaja i ulaznih podataka u MST, na način da HT dostavi HAKOM-u broj korisnika za one pakete koji čine 90% ukupnog prihoda. Kako HT u svom dokumentu "Dokument o metodologiji alokacije" iz 2019. navodi: <i>"Prihod maloprodajnih usluga analizira se direktno iz maloprodajnog sustava za obračun i naplatu Društva i u većini slučajeva može se direktno alocirati na RA-ove. Maloprodajni sustav za naplatu i obračun Društva komercijalna je platforma dizajnirana za izradu</i>	Zahtjev za definiranjem dodatnih izvještaja Vidjeti komentar pod 12. Budući da HAKOM može tražiti dostavu svih podataka potrebnih za obavljanje poslova iz svoje nadležnosti, smatra da nije potrebno uvoditi predloženi izvještaj u okviru obveze računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva.

		<p><i>pojedinačnih korisničkih faktura. Računi se sastavljaju na osnovi korisnika, a ne po maloprodajnoj usluzi. Kao rezultat, obavlja se dodatni postupak prikupljanja informacija o maloprodajnom prihodu po usluzi umjesto po korisniku". Iz navedenog proizlazi da dodatan izvještaj za HT neće predstavljati značajno opterećenje jer svaki korisnički račun prvo razdijeli na pojedinačne stavke, a potom te stavke grupira za regulatorni izvještaj.</i></p>	<p>No, HAKOM uzima u obzir prijedlog Telemacha da u svrhu kontrole prihoda iskazanih u MS testu, a prilikom npr. godišnjeg postupka ažuriranja korisničkih navika, pozove HT na dostavu izvještaja kojim se može provjeriti ispravnost prihoda u MS testu.</p>
18.	Telemach Hrvatska d.o.o.	<p>Telemach predlaže i izmjenu izvještaja 6.2. na način da se odvoje jednokratni prihodi od mjesečnih pretplata. I to na način da se u dijelu maloprodaje ispod stavke <i>Širokopojasni Internet za privatne korisnike</i> dodaju još dvije stavke i to: Širokopojasni Internet za privatne korisnike – jednokratno i Širokopojasni Internet za privatne korisnike – mjesečno, Te ispod stavke <i>Prijenos televizijskih programa (IPTV)</i>, dodaju još dvije stavke i to: Prijenos televizijskih programa (IPTV) – jednokratno i Prijenos televizijskih programa (IPTV) – mjesečno.</p>	<p>Priprema regulatornih financijskih izvještaja Ne prihvaća se.</p> <p>HAKOM smatra da navedene usluge prikazane na ispravan način budući da prihodi i troškovi od mjesečnih i jednokratnih naknada čine cjelokupnu uslugu prema krajnjem korisniku. HT dostavlja izračun jediničnog troška za mjesečne i jednokratne naknade, a prihode od jednokratnih i mjesečnih naknada dostavljaju u MS testu.</p> <p>Na taj način navedene podatke HT već dostavlja HAKOM-u u drugačijem obliku te HAKOM smatra da dodavanje novih računa dobiti i gubitka ne vodi optimizaciji procesa.</p>
19.	Telemach Hrvatska d.o.o.	<p>Telemach smatra da ukidanje potrebe izdavanja suglasnosti nije opravdano te, upravo suprotno, smatra da potreba za ishođenjem suglasnosti HAKOM-a dovodi do toga da HT poštuje principe regulatornog računovodstva. U suprotnom, ukoliko više ne bi postojala obveza HT-a za ishođenjem suglasnosti, HAKOM ne bi imao kontrolni mehanizam računovodstvene dokumentacije HT-a. Slijednom navedenog, pozivamo HAKOM da ne ukida obvezu ishođenja suglasnosti te da istu zadrži na način kako je propisana u trenutno važećem stavcima 4 i 5, točki 2.2.1 dokumenta Naputci za računovodstveno razdvajanje i troškovno računovodstvo.</p>	<p>Priprema regulatornih financijskih izvještaja Ne prihvaća se.</p> <p>HT svakako ima obvezu poštivati principe regulatornog računovodstva i bez ishođenja prethodne suglasnosti HAKOM-a na regulatornu dokumentaciju, a obveza je revizora davanje mišljenja o tome jesu li regulatorni financijski izvještaji i troškovni modeli sastavljeni u skladu s postojećim propisima i odlukom o računovodstvenom razdvajanju i troškovnom računovodstvu.</p> <p>Prvotno je proces izdavanja suglasnosti HAKOM-a na računovodstvenu dokumentaciju HT-a bio neophodan jer se stopa povrata uloženog kapitala (WACC) određivala u postupku računovodstvenog razdvajanja i troškovnog računovodstva, odnosno u Računovodstvenom dokumentu. Kasnije je, izmjenama Odluke uvedena primjena indeksa na određenu vrstu imovine, te je HAKOM smatrao da je potrebno da, između ostalog, odobri korištenje konkretnih indeksa.</p> <p>Kako se do sada proces izrade regulatornih financijskih izvještaja ustalio, a dodatno HAKOM u prethodne tri godine nije imao primjedbi na dostavljeni prijedlog računovodstvene dokumentacije, HAKOM smatra da se obveza ishođenja suglasnosti može ukinuti.</p>